

Diabetes Mellituslu Hastalarda Serebrovasküler Hastalık

Hülya TİRELİ *, Sevim BAYBAŞ *, Nil DİNÇER *, Fikret AYSAL *, Hayati ORTAESKİNAZİ **,
Hülya DEMİR *

ÖZET

Akut inme tanısı ile tedavi edilen 845 olgu retrospektif olarak değerlendirilmiş, serebrovasküler hastalık ile diabetes mellitus arasındaki ilişki incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Diabetes mellitus, serebrovasküler hastalık

Düşünen Adam; 1993, 6 (3):50-52

SUMMARY

In a retrospective study of 845 patients with acute stroke the correlation between stroke and diabetes mellitus were discussed.

Key words: Diabetes mellitus, acute stroke

GİRİŞ

Serebrovasküler hastalıkların risk faktörleri arasında Diabetes Mellitus (DM) hipertansiyondan sonra en sık karşılaşılan faktörler arasında yer almaktadır (5). Diabetik hastalarda kardiyovasküler ve serebrovasküler hastalıklar morbidite ve mortalitenin ana sebepleridir. Bütün diabet türlerinde aterogenezis hızlanmıştır, miyokard infarktüsü, inme ve gangren şeklinde fatal komplikasyonlar daha sık görülmektedir (2).

Diabetiklerde kalıcı nörolojik defisit insidansı diabetik olmayanların iki katıdır. İnme riski diabetes mellituslu kadınlarda daha fazladır. Diabetiklerdeki inme prevalansının yaşla arttığı, diabet tipinden bağımsız olduğu bilinmektedir. Diabetes mellituslu hastalardaki inme patofizyolojisinin önde gelen elemanlarının ne olduğu ise halen araştırılmaktadır (3).

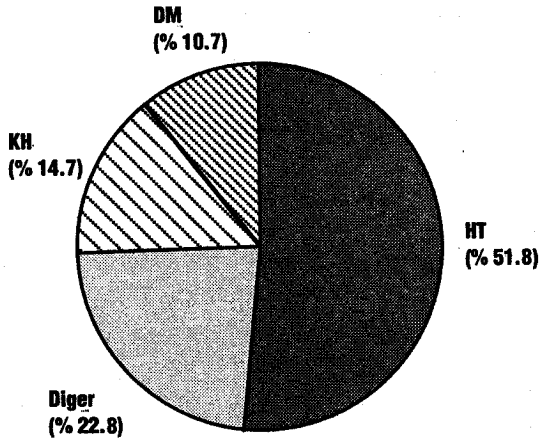
MATERYEL ve METOD

Bu çalışmada Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Nöroloji kliniğinde 1988-1989 yıllarında serebrovasküler hastalık tanısı ile yatarak tedavi gören 845 olgu incelenmiştir. Olguların yaşları 27 ile 90 arasında olup, ortalama yaş 62.4'tür. 845 olgunun 427'si kadın (% 50.5), 418'i erkektir (% 49.4).

Olguların hepsinde anamnez ve özgeçmiş özelliklerinin değerlendirilmesi ile rutin fizik ve nörolojik muayene yapılmış, tüm olgularda tam kan sayımı, sedimentasyon, şeker, üre, kreatinin, elektrolitler, proteinler, HDL, VLDL, LDL, kolesterol, trigliserid, asit-alkali fosfataz, SGOT-SGPT, kanama-pıhtılaşma zamanı, protrombin aktivitesi, değerlendirilmiş, BT, EEG, EKG ve akciğer grafisi çekilmiştir. Tüm olgularda diabetes mellitus, hipertansiyon, kalp hastalığı, geçirilmiş SVH, sigara ve alkol kullanımı gibi

* Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, 2. Nöroloji Kliniği

** Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, 2. Nöroşirürji Kliniği

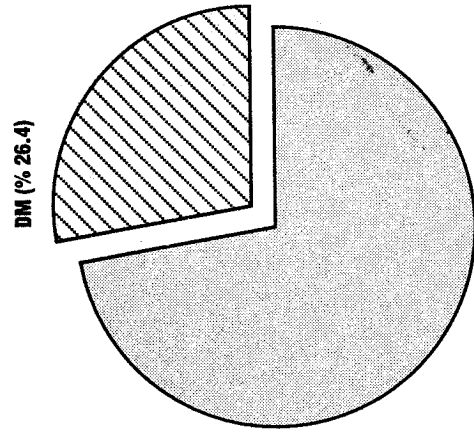
Olguların risk faktörlerine göre dağılımı.

risk faktörleri araştırılmıştır. Olgularımızın 580'inde serebral infarkt (% 68.6), 265'inde hemoraji (% 31.3) söz konusudur. 845 olgunun 438'inde risk faktörü olarak hipertansiyona rastlanırken (% 51.8), 91'inde diabetes mellitus (% 10.7), 125'inde kalp hastalığı (% 14.7) saptanmıştır.

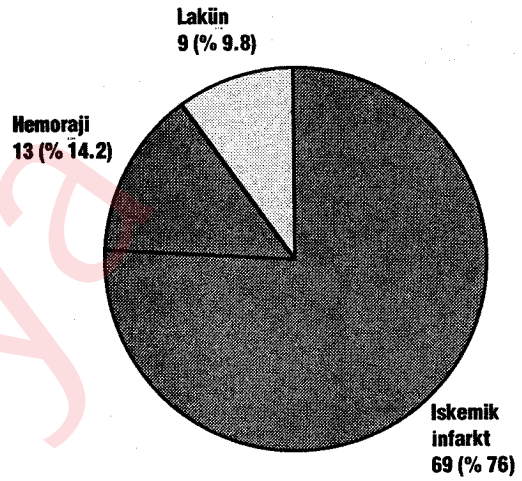
Risk faktörü olarak diabetes mellitusun saptandığı 91 olguların kendi içinde değerlendirildiğinde, bunların 24'ünde sadece diabetes mellitus (% 26.4), 67'sinde diabetes mellitusa ek olarak hipertansiyon olduğu görülmüştür (% 73.6). Risk faktörlerinden diabetes mellitus, hipertansiyon ve kalp hastalığına aynı anda sahip olan olgular 42 adettir (% 46). Bunların sadece 4'ünde kalp kapak hastalığı söz konusudur (% 9.5). Sadece diabetes mellitusa ek olarak kalp hastalığı olan 15 olgu vardır ki, bunlar sadece diabeti olan hastaların % 62.5'ünü oluşturmaktadırlar.

91 diabetik SVH'lı hastanın 27'sinden (% 29.6) eski inme öyküsü alınmıştır. Sadece diabeti olup eski inme öyküsü veren 7 olguya (% 25.9) karşılık DM, hipertansiyon ve eski inme öyküsü veren 20 olgu (% 74) mevcuttur. Eski inme öyküsü olan 27 hastanın 2'sinde hemorajik SVH, diğer 25'inde tromboembolik SVH saptanmıştır. 91 olguların diabetik hasta grubunda 13 olgunun (% 14.2) hemorajik 9 olgunun (% 9.8) laküner infarkt, 69 olgunun (% 76) iskemik infarkt olduğu gösterilmiştir.

Benzeri oranlar diabetes mellitus ve eski inme arasındaki ilişki içinde geçerlidir. Tek başına diabetes mellitusta tekrarlayan inme görülme oranı % 25.9

Risk faktörleri (tek başına diabetes mellitus).

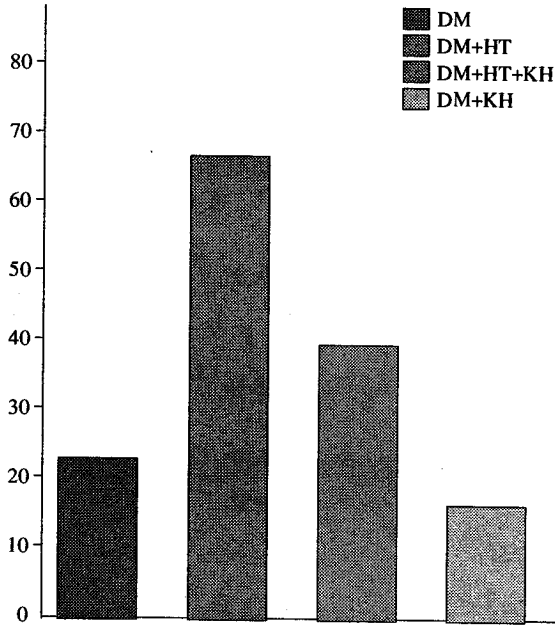

SVH tipleri (diabetes mellitus).

iken, buna hipertansiyon eklendiği zaman oran % 74'e yükselmektedir.

Beklenildiği gibi serebrovasküler hastalığı olan 91 diabetik olgunun % 76'sında iskemik infarkt saptanmıştır. % 14.2 oranında olan hemoraji ve % 9.8 oranında olan laküner infarkt grubunda dikkati çeken özellik diabete eşlik eden hipertansiyonun daha önde gelen bir risk faktörü oluşmasıdır.

Diabetes mellituslu ve iskemik infarkt saptanmış olan 69 olgunun bilgisayarlı tomografileri incelendiğinde 30 olguya küçük damar tıkanması söz konusu iken, 20 olguda a. serebri anterior, a. serebri media, a. serebri posterior gibi büyük damarlarda tıkanma olduğu görülmüştür. Bundan diabetes mellitusun sadece mikroanjyopati ile gitmeyip, ona

yakın oranda büyük damar tıkanmaları da yapabildiği sonucuna varılmıştır.

Sonuçlarımız diğer çalışmalarda olduğu gibi diabetes mellitusun daha sık olarak iskemik serebrovasküler hastalıkların risk faktörleri arasında yer aldığını göstermektedir. Diabetlilerde artmış inme riskinin nedeni hakkında tam bir görüş birliği yoktur. Diabetik hastalarda atarosklerotik periferik arter hastalığı insidansının artmış olmasına rağmen karotis bifürkasyonunda aynı oranda atarosklerotik değişiklikler bulunamamıştır. İnme sıklığının artması, intrakranial damarlardaki proliferatif değişikliklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Diabetes mellitus ayrıca vasküler ve metabolik faktörler ile serebral hasarın irreversible olmasından da sorumlu tutulmuştur. Laktik asit gibi toksik maddelerin birikimi veya artmış serebral ödem hasarı irreversible hale getirebilmektedir.

Laküner infarkt görülen 9 olgunun 2'sinde risk faktörü olarak sadece diabetes mellitus saptanırken, 7 olguda diabet ve hipertansiyon birlikte bulunmuştur. İskemik infarktı olan 69 olgunun 9'unda risk faktörü olarak sadece diabet saptanmış, 51 olguda diabet hipertansiyonun eşlik ettiği görülmüştür. Hemoraji gösteren 13 olgunun 11'inde hipertansiyon diabetes

mellitustan daha önde gelen ve eski risk faktörünü oluşturmaktadır. İskemik infarkt saptanmış olan 69 olgunun 30'unda küçük damar tıkanması söz konusu iken 20'sinde beynin büyük damarlarında tıkanma olduğu görülmüştür.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Serebrovasküler hastalıkların risk faktörleri arasında diabetes mellitus hipertansiyondan sonra en sık karşılaşılan risk faktörlerinden birisidir (1). Diabet gerek yaptığı mikroanjyopati, gerekse ateroskleroza zemin hazırlaması ile serebrovasküler hastalıkların etiolojisinde önemli rol oynar. Birçok çalışmada risk faktörü olarak diabet % 30 civarında saptanırken bizim çalışma grubumuzda diabetli hastaların % 10.7 gibi düşük oranda bulunduğu dikkati çekmiştir. Bunda rutin sağlık kontrollerinin yeterli yapılmayıp kadar, bilgi edinmedeki eksikliğin de rolü olduğu düşünülmüştür. Bu grubun içinde sadece diabetes mellituslu olguların oranı % 26.4'tür. Buna hipertansiyon eklendiği zaman oran yükselmektedir (1). Diabetes mellitusa eklenen kalp hastalığı SVH görülme oranını bir misli arttırmaktadır.

Sonuçta diabetes mellitus hem ortaya çıkardığı metabolik bozukluklar ve trombosit kümelenmesinin artması ile, hem de hipergliseminin serebral fonksiyonların düzelmesi üzerine olumsuz etkisi ile inme patogenezisinde rol almaktadır. Diabetes mellitusa hipertansiyonda eklendiği zaman ise inme insidansında çarpıcı artma olmaktadır (3,4).

KAYNAKLAR

1. Al-Rajeh SM, Larbi EB, Al-Freih H, Ahmed K, Muhana F, Bademosi O: A clinical study of stroke. East Afr Med J 66 (3):183-191, 1989.
2. Janka HU: Epidemiology and Risk Factors of Macrovascular Disease in Diabetes Mellitus. Horm Metab Res Suppl 22:8-11, 1990.
3. Jesse W, Victoria B, Michael K, Weisberg JH: Jacopson factors contributing to stroke in patients with atherosclerotic disease of the great vessels: The role of diabetes Stroke 14:709-712, 1983.
4. Mortel KF, Meyer JS, Smis PA, McClintic K: Diabetes mellitus as a risk factor for stroke. South Med J 83(3):904-911, 1990.
5. Pear H, Annika R, Alecka T, Lars W: Risk factors for stroke in middle-aged men in Göteborg, Sweden Stroke 21:223-229, 1990.